суспільна свідомість, тією чи іншою мірою, демонструвала, так би мовити, "пропедевтичні тенденції", коли найбільш прогресивні мислителі, митці та громадсько-політичні діячі піднімали питання як відмінностей статей, так і необхідності нового підходу до ролі, призначення жінки в суспільстві, відмежовування від вимог жорсткого унормування її поведінки і життєздійснення.

МОЗГОВА Наталія Григорівна

КИЇВСЬКА ФІЛОСОФСЬКА ШКОЛА XIX ст. І СУЧАСНИЙ ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС

Світоглядні витоки Київської філософської школи були закладені ще на початку XIX ст. в київській релігійно-філософській школі, яка була представлена науковою і освітянською діяльністю викладачів філософії Київської духовної академії,відкритої у 1819 р. на базі і на основі освітніх та наукових традицій Києво-Могилянської академії. На середину XIX ст. духовна школа лишалася єдиним освітянським місцем, де вдалося зберегтися філософським кафедрам на теренах України. Більше того, це було єдине місце, де філософія стала другим за значенням предметом після богослов'я. У ті часи в Київській духовній академії (КДА) читалась логіка, історія філософії, психологія, моральна філософія, метафізика, в той час як в університетах Російської імперії (включаючи Університет Св. Володимира) з 1850 по 1860 рр. кафедри філософії загалом були відсутні.

Що ж стосується такого феномену як Київська філософська школа XIX ст., то І. Кузнєцов свого часу зазначав, що «поняття«філософська школа» передбачає насамперед єдність філософського вчення, яке висувається її засновником і отримує творчий розвиток серед її послідовників. Нічого подібного в Київській школі ми не знаходимо: засновник її ніякої цілісної філософської системи не створив, а її представники значно різнились за своїми науковими інтересами та надавали перевагу різним (навіть протилежним) філософським авторитетам. …*Тому до поняття «школа» в даному випадку необхідно відноситись із заздалегідь заниженими вимогами і це цілком допустимо (виділено нами – Н.М.),* оскільки у той час в Росії не існувало оригінальної філософії, а філософувати, власне кажучи, і означало засвоювати ті чи інші досягнення західної філософії» [1, с. 25]. Не дивлячись на занижені, з об'єктивних причин, вимоги щодо статусу філософської школи по відношенню до представників київської релігійно-філософської школи XIX ст., кожен з них здійснив вагомий внесок у розвиток вітчизняної філософської традиції. Зокрема, І. Скворцов одним з перших здійснив перехід від традиційного вольфіанства до кантіанства, а за часів ректорства Інокетія (І. Борисова) набув поширення «історичний напрям» у викладанні богословських наук, також були створені умови для зростання тієї плеяди філософів, які склали основу київської духовно-академічної школи. В. Карпов був одним із кращих перекладачів праць Платона в Російській імперії XIX ст., був одним із засновників слов'янофільства в Росії (разом з о. Гавриилом) і тяжів до раціоналістичної філософської традиції. П. Авсенєв першим на вітчизняному ґрунті заклав основи спекулятивної психології і при цьому тяжів до містики, а Міхневич вперше зміг перенести духовно-академічну традицію в світську освіту, зокрема в Рішельвський ліцей, захоплювався романтизмом, зокрема Шеллінгом. Ор. Новицький–автор першого російськомовного підручника з історії філософії, а С. Гогоцький першим на теренах Російської імперіїзробив спробу створити філософську енциклопедію і був найпослідовнішим послідовником та одночасно критиком Гегеля. П. Юркевич виявився єдиним філософом, хто після 10-річної заборони філософії в університетах Російської імперії, зміг очолити філософську кафедру Московського університету, а його *філософія серця* згодом послугувала витоком багатющої традиції російської релігійної філософії, у подальшому розвитку пов'язаної з іменами В. Соловйова, С. і Є. Трубецьких, С. Булгакова, С. Франка, П. Флоренського.

Зауважимо, що в Російській імперії існувало всього чотири духовних академій: Санкт-Петербурзька, Московська, Київська і Казанська. Представники жодної з академій не мали таких філософських звершень, як Київська академія. Чи випадково це? Думаємо, що ні. Адже

майже двохсотрічне існування такого наукового й освітянського осередку як Києво-Могилянська академія не могло не залишити свого духовного відбитку на подальший інтелектуальнийрозвиток.

Звичайно, що історична значущість Київської релігійно-філософської школи XIX ст. полягає у тому, що вона протягом століття залишалась потужним науковим і освітнім осередком на теренах Східної Європи.Ґрунтовне вивчення її здобутків на основі архівних матеріалів та джерел надасть можливість оцінити її історичну значущість. Лишаються майже недослідженими рукописи такихпредставників школи як І. Скворцов, П. Авсенєв, Й. Міхневич, Ор. Новицький, С. Гогоцький, Д. Поспєхов,П.Ліницький, П. Кудрявцев, В. Екземплярський, М. Олесницький та ін.Сьогодні більшість праць українських філософів означеного періоду лишається маловідомою широкому загалу науковців. Руйнація національної культури, яка відбулась у першій половині XX ст., вимагає від нас активної її розбудови. Саме цим пояснюється актуальність видання робіт українських філософів минулого, адже вони складають золотий фонд національної культури України і ознайомлення з їх творчим спадком спонукатиме процесові формування у майбутніх поколінь національної гідності та само ідентифікації.

Кафедрою філософії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова разом з Мелітопольським державним педагогічним університетом ім. Б. Хмельницького розпочата робота по перевиданню (вперше після 150-річної перерви) творів представників київської релігійно-філософської школи XIX ст.: на сьогодні адаптовані та перевидані 14 томів праць таких філософів, як П.Ліницький, П. Кудрявцев, В. Карпов, І. Скворцов, Й. МіхневичВ. Лесевич, Я. Грот, Г. Челпанов, Є. де Роберті, П. Лодій, О. Гіляров, П. Авсенєв, С. Гогоцький, Ор. Новицький. Надалі робота триває…

Література:

1. Кузнецов И. Славная киевская школа. Статья 1 / И. Кузнецов // Новый круг. – К., 1992. – № 2. – С. 23- 27.

ОЛЬХОВСЬКА Наталія Семенівна

ФІЛОСОФІЯ «ТЕАТРУ» ТОМАСА БЕРНГАРДА

Жанрова специфіка австрійської драматургії, зокрема 1918 – 1938 рр., обумовлена, на думку А.М. Науменка, національною специфікою власне естетичних та історичних причин. Тяжка душевна криза письменників цього часу стосувалася не лише змісту п’єс (часто песимістичних), але і їхньої поетики: розпливчатість жанрової форми, алогічна неоднорідність жанрового змісту і т.п. Але післявоєнний час вимагав нового драматургічного мовлення, нового світобачення, нового покоління майстрів сценічного діалогу (нового за віком, а не лише за поетикою) [1, с. 48].

Драматургічний спадок Томаса Бернгарда є дуже цільним. Читаючи одну п’єсу за іншою здається, що це один твір про велику «австрійську родину» з переплутаними стосунками головних персонажів, їх ставленням до музики, літератури, театру, науки тощо.

«Театр» Т. Бернгарда це не літературний феномен, він існував насправді: автор мав щастя знайти свого режисера (Клауса Паймана) та акторів (серед яких відомий Бернгард Мінетті). І всі подальші п’єси він писав для певних акторів.

Мовленнєві акти персонажів Т. Бернгарда за стилем досить однакові, що пов’язано із загальним задумом втілення образів та інтенцій. Вони є насамперед носіями ролей, концепцій, і часто немає навіть власних імен. «Президент», «Президентка», «Мільйонерка», «Рятівник людства», «Ректор», «Декан», «Жонглер», «Клоун», «Він» – такими є імена персонажів. У тому випадку, коли з’являється ім’я власне («Іммануїл Кант»), це все-таки не історичний, реальний І. Кант, а лише носій «мудрого дивацтва», що пливе до Америки на пароплаві. Т. Бернгард створив особливий вид драми – з дійовими особами, які живуть в один час із ним і є його знайомими. П’єсу «Мінетті» написано для Бернгарда Мінетті, але автор наділив персонажа вигаданою, власне художньою біографією.Героїп’єси «Кірстен, Дене, Форс» – реально існуючі актори «Бургтеатру», які повторюють долі зіграних ними героїв.